

17.4.2026

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

HE 36/2026 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI ELINTARVIKEMARKKINALAIN JA OIKEUDENKÄYNNISTÄ MARKKINAOIKEUDESSA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Kauppamyllysten yhdistys ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto.

Yhdistys kannattaa ehdotuksen tavoitetta edistää elintarvikemarkkinan toimivuutta ja elintarvikeketjun toimivuuden kehittämistä. Yhdistyksellä on seuraavia huomioita ehdotukseen:

Yhdistys korostaa tarvetta turvata tavarantoimittajien liikesalaisuudet nykyistä tehokkaammin. Kaupan kaksoisrooli sekä ostajana että brändituotteiden kilpailijana omien tuotemerkkiensä kautta luo riskin siitä, että neuvotteluissa saatuja luottamuksellisia tietoja - kuten kustannusrakenteita, tuotekehityssuunnitelmia ja investointisuunnitelmia - hyödynnetään kaupan omien tuotemerkkien kehittämisessä. Yhdistys esittää, että lakiehdotuksen perusteluissa nostettaisiin esiin konkreettisia keinoja liikesalaisuuksien suojaamiseksi, kuten palomuurien rakentaminen kaupan osto-organisaatioiden sisällä.

Yhdistys pitää valitettavana, ettei ehdotuksiin sisälly kaupalle velvoitetta jakaa kuluttajien kysyntätietoa eli menekkitietoa teollisuudelle ja alkutuotannolle. Myllyteollisuudessa tuotannon suunnittelu perustuu pitkäjänteisesti viljan satokausiin, minkä vuoksi menekkitiedon parempi saatavuus olisi erityisen arvokasta tuotannon suunnittelun ja koko ruokaketjun kilpailukyvyn kannalta.

Lakiin 1 § on ehdotettu rajausta, jonka mukaan ne sopimukset, joihin ei sovellettaisi Suomen lakia, jätettäisiin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä on ongelmallista, koska se mahdollistaa kansallisen lainsäädännön kiertämisen tekemällä hankintoja ulkomailta ja näin asettamalla suomalaiset toimijat eriarvoiseen asemaan. Olisikin selvitettävä, olisiko soveltamisalaa mahdollista muuttaa niin, että lakia olisi mahdollista soveltaa aina, kun toimija toimii Suomen markkinoilla.

Ehdotetun 2 e §:n osalta (kaupalliset kustotoimet) osalta yhdistys katsoo, että pykälässä olisi tärkeää määritellä selkeämmin, mitä pidetään kaupallisena kustotoimena.

Lakiin tulisi uusi 3 a §, jossa säädetään neuvottelujen avaamisesta poikkeuksellisten olosuhteiden johdosta. Ehdotus on kannatettava. Tarve ilmeni esimerkiksi vuoden 2022 kustannuskriisin aikana, jolloin viljan hinta nousi merkittävästi Ukrainan hyökkäyssodan alettua ja kohonneita kustannuksia ei ollut mahdollista siirtää läheskään aina tuotteiden hintoihin, koska hinnat oli sovittu jo ennen kriisin alkua. Vastaava tilanne voi olla myös seurausta esimerkiksi poikkeuksellisista sääolosuhteista. Pykälän osalta on kuitenkin huomioitava, että sääntely tulee rajata tarkkarajaisesti ja yksiselitteisesti. Tulkinnanva-

raisuuden välttämiseksi tulee määritellä yksilöidymmin, mitä tarkoitetaan poikkeuksellisella tilanteella. Lisäksi soveltamisen ulkopuolelle tulisi rajata viljakaupan vakiintuneet kauppatavat, kuten termiinisopimukset markkinoiden ennakoitavuuden turvaamiseksi.

Lakiin ehdotetaan uutta 4 a § neuvotteluvoiman väärinkäytöstä. Tavoite on kannatettava, mutta pykälä jää tulkinnanvaraiseksi. Näkemyksemme mukaan nykyisessä laissa olevat viittaukset yrittäjien välisten kohtuuttomien sopimusehtojen sääntelystä ovat riittäviä.

Yhdistys pitää tärkeänä, että lakiin ehdotettu 4 c § ostajan omien tuotemerkkien suosimisen kiellosta toteutetaan. Myllyteollisuudessa yritykset valmistavat tyypillisesti sekä omia brändituotteitaan että kaupan omien tuotemerkkien alaisia tuotteita, minkä vuoksi tasapuolisten kilpailuolosuhteiden varmistaminen brändituotteiden ja kaupan omien merkkien välillä on alan toimivuuden kannalta välttämätöntä. Pykälän soveltamisalassa tulisi varmistaa, että myös ostoyhteenliittymien kautta hankitut yhteismerkit rinnastetaan ostajan omiin merkkeihin.

Lisäksi haluamme korostaa sitä, että muutosten osalta tarvitaan riittävän pitkä siirtymäaika, jotta yrityksille jää riittävästi aikaa huomioida muutokset sopimuksissa. Ehdotamme, että muutokset tulisivat voimaan 1.8.2027, jolloin muutoksia sovellettaisiin sato-kauden 2027 alusta. Lisäksi elintarvikemarkkinavaltuutetun tulisi julkaista selkeä ja yksiselitteinen ohjeistus muutosten soveltamisesta välittömästi lain hyväksymisen jälkeen, jotta yrityksillä on yksiselitteinen tieto siitä, miten muutoksen tulee käytännössä huomioida toiminnassa.

Kunnioittavasti

Kauppamylllyjen yhdistys ry

Mari Raininko
asiamies

p. 050 479 5476
mari.raininko@etl.fi